

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
ABU RAYHON BERUNIY NOMIDAGI
URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Abu Rayhon Beruniy nomidagi
Urganch davlat universiteti rektori v.v.b.
S.U. Xodjaniyazov
“ 28 ” 06 2025 yil

«YO`L HARAKATI QOIDALARI»
fanining
O`QUV DASTURI

Bilim sohalari:	1000 000 – Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	1040 000 – Transport xizmatlari
Ta'lim yo`nalishi:	61010400 – Logistika (avtomobil transporti)

Urganch – 2025

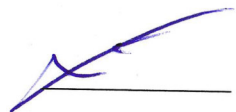
Mazkur o'quv dasturi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti Kengashining 2025-yil "28" 06 dagi 11 - sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

O'quv ishlari bo'yicha prorektor: S.U. Xodjaniyazov

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i: G.R. Matlatipov

Mazkur o'quv dastur "Texnika" fakulteti Kengashining 2025-yil "26" 06 dagi yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan. (12-sonli bayonnomasi).

Texnika fakulteti
dekani:

 M.Q. Qurbanov

Mazkur o'quv dastur "Transport tizimlari" kafedrasining 2025-yil "23" 06 dagi yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlash uchun tavsiya etilgan. (13-sonli bayonnomasi).

Transport tizimlari
kafedrasini mudiri:

 S.M. Madaminov

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar	
YHQ2304	2025-2026	3	4	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Tanlov	O'zbek		3	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	YO'L HARAKATI QOIDALARI	44	76	120
2.	I. Fanning mazmuni			
	<p>Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda "Yo'l harakati qoidalarini" fanini ularni yo'l harakati ishtirokchisi sifatida yo'l harakati qoidalarini va yo'llarda xavfsiz harakatlanish asoslarini o'rgatish, avtomobilni xavfsiz boshqarishni ta'minlash haqidagi bilimlarni hosil qilishdir.</p> <p>Fanning vazifasi - talabalarga O'zbekiston Respublikasi "Yo'l harakati xavfsizligi to'g'risida"gi qonunni mohiyatini o'rgatish, hamda yo'l harakati qoidalarini va sodir etilgan yo'l transport hodisalarini kelib chiqish sabablarini o'rgatish, piyodalarning xavfsiz harakatlanishini ta'minlash, yo'l harakati qoidalarini turli yo'l sharoitlarida qo'llashni bilishni, avtomobilni xavfsiz boshqarishni o'rgatishdan iborat.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Umumiy qoidalar va majburiyatlar.</p> <p>Umumiy qoidalar. Haydovchilarning umumiy majburiyatlari. Yo'l-transport hodisasi sodir bo'lganda haydovchining majburiyatlari. Piyodalarning majburiyatlari. Yo'lovchilarning majburiyatlari. Maxsus transport vositalarining imtiyozlari. Mansabdor shaxslarning va fuqarolarning yo'l harakati xavfsizligini ta'minlash, transport vositalarini yo'lga chiqarish, raqam va taniqli belgilarini o'rnatish bo'yicha majburiyatlar.</p> <p>2-mavzu. Yo'l belgilari.</p> <p>Ogohlantiruvchi belgilar, Taqiqlovchi belgilar, Imtiyoz belgilar. Buyuruvchi belgilar, Axborot ishora belgilar, Servis belgilar, Qo'shimcha axborot belgilar.</p> <p>3-mavzu. Yo'l belgi chiziqlari. Yo'l belgi chiziqlarining guruhlari. Yotiq yo'l chiziqlari. Tik chiziqlari. Yo'l chiziqlari harakatni boshqarishda ko'cha-yo'l</p>			

sharoitida qo'llash.

4-mavzu. Svetofor va tartibga soluvchining ishoralari. Ogohlantiruvchi va avariya ishoralari, avariya sababli to'xtash belgisining qo'llanilishi. Harakatlanishni boshlash, yo'nalishlarni o'zgartirish. Yo'lning qatnov qismida transport vositalarining joylashuvi.

5-mavzu. Harakatlanish tezligi va quvib o'tish. To'xtash va to'xtab turish. Chorraxalarda harakatlanish. Aholi punktlarida harakatlanish tezligi. Aholi punktlaridan tashqarida harakatlanish tezligi. Tartibga solingan chorraxalar. Tartibga solinmagan chorraxalar.

6-mavzu. Piyodalarning o'tish joylari, va yo'nalishli transport vositalarining bekatlari. Temir yo'l kesishmalari orqali, avtomagistrallarda, turar joy dahalarida, tik nishablik va tik balandlik larda harakatlanish. Yo'nalishli transport vositalarining imtiyozlari. Tashqi yoritish asboblardan foydalanish. Mexanik transport vositalarini shatakka olish. Transport vositalarini boshqarishni o'rgatish.

7-mavzu. Odam tashish. Yuk tashish. Velosiped, moped va aravalar harakatlanishiga, shuningdek hayvonlarni haydab o'tishga doir qo'shimcha talablar. Transport vositalaridan foydalanishni taqiqliovchi shartlar.

III. Amaliy mashg'ulotlar.

1. Umumiy qoidalar va majburiyatlar mavzusida masalalar yechish.
2. Yo'l-transport hodisasi sodir bo'lganda haydovchining majburiyatlari mavzusida masala yechish.
3. Mansabdor shaxslarning va fuqarolarning yo'l harakati xavfsizligini ta'minlash, transport vositalarini yo'lga chiqarish, raqam va taniqli belgilarini o'rnatish bo'yicha test, masala yechish.
4. Yo'l belgilari mavzusi bo'yicha test, masala yechish.
5. Yo'l belgi chiziqlari bo'yicha test, masala yechish.
6. Svetofor va tartibga soluvchining ishoralari bo'yicha test, masala yechish.
7. Harakatlanish tezligi va quvib o'tish.
8. Mexanik transport vositalarini shatakka olish. Transport vositalarini boshqarishni o'rgatish.
9. Maxsus transport vositalarining imtiyozlari. (test, masala yechish).
10. Harakatni tartibga solish, ishoralari berish va harakatlanish tartibi. (test, masala yechish).
11. Yo'lning qatnov qismida transport vositalarining joylashishi va harakatlanish tartibi. (test, masala yechish).
12. Chorraxalarda va maxsus joylarda harakatlanish. (test, masala yechish).
13. Murakkab yo'l sharoitlarida harakatlanish. (test, masala yechish).

14. Yo'l transport xodisalarini taxlili. (test, masala yechish).

15. Transport vositalaridan foydalanishni taqiqliovchi shartlar. YTH da jarohatlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. (test, masala yechish).

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni tashkil etishda fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishi tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;
 - ma'ruza matnlari va tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
 - avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi va nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
 - maxsus adabiyotlar bo'yicha bo'limlar yoki mavzular ustida ishlash;
 - yangi birikmalar, uzatmalar, podshipniklar va vallar konstruksiyalarini o'rganish;
 - talabning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan bo'limlar va mavzularni chuqur o'rganishi;
 - faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlarni tashkil etish;
 - masofaviy (distsion) ta'lim.
- Mustaqil ta'limni tashkil etish mazmuni ma'ruzalarni o'zlashtirish bo'yicha oraliq va yakuniy nazoratlarga tayyorgarlik ko'rish, laboratoriya ishlariga tayyorgarlik ko'rish va hisobot yozish, amaliy mashg'ulotlar bo'yicha misol va masalalarni mustaqil yechish hamda kurs loyihasini mustaqil bajarishdan iborat bo'ladi. Bunda tavsiya etilgan adabiyot, darslik, o'quv qo'llanma, uslubiy qo'llanmalardan foydalanish mumkinligi ko'zda tutiladi.

1. Yo'l harakatini tashkil etishning maqsad va vazifalari.
2. Umumiy qoidalar. Haydovchilarning umumiy majburiyatlari.
3. Yo'l belgilari.
4. Harakatni tartibga solish.
5. Harakatlanish tartibi. Ogohlantiruvchi falokat ishoralari.
6. Chorraxada harakatlanish. Murakkab sharoitda harakatlanish shartlari.
7. Transport vositalaridan foydalanish. Xavfli yuklarni tashish.
8. YTH da jarohatlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish.
9. Haydovchi va mansabdor shaxslarning YHQ ni buzganligi uchun javobgarligi.
10. Yo'l harakatini asosiy tavsiflari.
11. YTH va ularning ko'rsatkichlari.

	<p>12. Haydovchi va uning XX ligini ta'minlashdagi o'rni.</p> <p>13. Tushunchalar, atamalar va xarakteristik ish-tirokchilarining vazifalari, yo'l belgilari, ularni har hil yo'l sharoitlarida qo'llanilishi.</p> <p>14. Yo'l belgi chiziqlarining har-xil yo'l sharoitlarida qo'llanilishi.</p> <p>15. Maxsus transport vositalarining imtiyozlari.</p> <p>16. Yo'ning qatnov qismida transport vositalarining joylashuvi.</p> <p>17. Chorraxalarda va maxsus joylarda harakatlanish.</p> <p>18. Murakkab yo'l sharoitlarida harakatlanish.</p> <p>19. Transport vositalaridan foydalanishni taqiqlovchi shartlar.</p> <p>20. YTH da jarohatlanganlarga I-tibbiy yordam ko'rsatish.</p> <p>21. Haydovchi o'rindig'ini sozlash, boshqaruv jihozlaridan to'g'ri foydalanish.</p>
3	<p>VI. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalar</p> <ul style="list-style-type: none"> - yo'l transport hodisalari va ularning sabablarini; - yo'l harakatini asosiy tavsiflarini bilishi; - inson omili (piyodalar, haydovchilar) bo'yicha sodir etilayotgan yo'l transport hodisalarini kelib chiqish sabablari tog'risida nazariy bilimga hamda tushuncha va ko'nikmaga ega bo'lishi kerak.
4.	<p>VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, kurs ishini bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni yoki test (30 ta) ni topshirish.</p>
6.	<p>IX. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari</p>

	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Yo'l harakati qoidalarga suratli sharhlar Toshkent. Avtohamroh. 2024.-241b Q.X. Azizov Harakat xavfsizligini tashkil etish asoslari. Toshkent "Yozuvchi", 2002-182b. 2. K.X. Azizov, J.P. Kulmuhamedov, K.M. Nazarov, T.Sh. Uмурзаков Правила дорожного движения и его безопасность. Т. Чулпон. 2009 й, 260б. 3. A.A. Eshanbabaev. Yo'l harakati qoidalari va havfsiz harakatlanish asoslari. N. 2018y-230b. 4. Гост. Узб. 1050.2004г. Требование безопасности к техническому состоянию, Т-2004г-30б.. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. SH.M. Mirziyoyev. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. T. 2016. 2. Рябоконь Ю.А., Зайцев К.В., Организация и безопасность дорожного движения: Омск-2007. 3. Q.X. Azizov. Harakat xavfsizligini tashkil etish asoslari. T. "Fan va texnologiyalar", 2009-244b. 4. A.A. Aqilov, Q.A. Karimova, SH. SH. Rizaev. Yo'l harakati qoidalari suratli sharhlar va mavzuga oid testlar. Toshkent. Avtohamroh. 2017y, 192b. 5. N.F. Muxiddinov, J.R. Kulmuhamedov Yo'l harakati qoidalari suratli sharhlar va yuqori tezlik chegaralari. Toshkent. 2016y. 6. Б.И. Конопленко и др. Организация и безопасность дорожного движения. Учебник для ВУЗов. М. «Высшая школа» 2007г-383стр. 7. "Avtohamroh" jurnali 2020-2025y. <p>Internet saytlari</p> <p>www.ilm.uz. http://www.ziyo.net http://www.edu.uz www.barklay.ru</p>
7.	<p>Fanning o'quv dasturi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti Kengashining 2025 yil <u>28.06</u> <u>11</u> - sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.</p>
8.	<p>Fan/modul uchun mas'ullar:</p> <p>K. K. Yuldashov – UrDU "Transport tizimlari" kafedrasida dotsenti.</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>B. Sabirov – UrDU "Transport tizimlari" kafedrasida professori, t.f.n. X.Q. Yakubov - "Transport tizimlari" kafedrasida dotsenti, t.f.n.</p>